

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. הלכה בין בארץ בין בח"ל צריך להביא ראייה.....1
- ב. נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך.....2
- ג. יכיר ... נאמן אדם לומר זה בני בכור.....3
- ד. נאמן לומר בני זה בן גרושה הוא או בן חלוצה הוא ... נאמן אדם לומר על בנו ... גדול ואין לו בנים זהו קטן.....6
- ה. גר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו ... אם אומר יודע אני ... מקבלין אותו מיד ומודיעין אותו מקצת מצות.....8
- ו. נשתירו בו ציצין המעכבין את המילה חוזרים ומלין אותו שניה.....14
- ז. מטבילין אותו מיד ושני ת"ח עומדים על גביו ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות.....15
- ח. נשים מושיבות אותה במים עד צוארה ושני ת"ח עומדים לה מבחוץ ומודיעין אותה מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות.....15
- ט. אחד גר ואחד עבד משוחרר.....16
- י. ובמקום שנדה טובלת שם גר ועבד משוחרר טובלין וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר.....17
- יא. קשים גרים לישראל כספחת.....18
- יב. בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון.....18
- יג. אלו הן ציצין המעכבין המילה בשר החופה את רוב העטרה.....18
- יד. נתרפא אין לא נתרפא לא מאי טעמא משום דמיא מרזו מכה.....19
- טו. דאי הדר ביה ומקדש בת ישראל מומר קרינא ביה וקידושיו קידושין.....20
- טז. אבל בעבד משוחרר אין צריך לקבל.....20

דף מז.

א. הלכה בין בארץ בין בח"ל צריך להביא ראייה

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

עובד כוכבים או עובדת כוכבים¹ שבא ואמר: נתגיירתי בבית דינו של פלוני, כראוי, אינו נאמן לבא בקהל עד שיביא עדים. וכן אינו נאמן להכשיר בניו ובנותיו עד שיביא עדים².

ואם ראינום נוהגין כדרכי ישראל ועושים כל המצוות, תמיד כגון שתטבול לנדתה ותפרוש תרומה בעיסתה וכיוצא בזה וכן גר שנוהג בדרכי ישראל שטובל לקריו ועושה כל המצוות³, או שומר שבת, הרי אלו בחזקת גרי צדק ואף על פי שאין שם עדים שמעידים בפני מי נתגיירו. ואף על פי כן, אם באו להתערב בישראל אין משיאין אותם עד שיביאו עדים או עד שיטבלו בפנינו, הואיל והוחזקו עובדי כוכבים. שמעלה עשו ביוחסין.

וזה דוקא במי שהוחזק עובד כוכבים ואמר נתגיירתי כו' שנאמרו דברים הללו⁴, אבל מי שאינו מוכר ובא ואמר שהוא עובד כוכבים ונתגייר בבית דין, נאמן⁵, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר.

ב. נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך

מי שהיה⁶ מוחזק בישראל שאמר: נתגיירתי ביני לבין עצמי, שבזה הופך עצמו כנכרי, ויש לו בנים, אינו נאמן על הבנים לפוסלם, ואם בא על בת ישראל לא יפסלנה⁷, אבל נאמן על עצמו לענין שוויה נפשיה התיכא

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסח י

² ערוך השולחן שם סעיף יד

³ לשון הרמב"ם. הרמב"ן חלק עליו וכתב ודברי תמה הם דא"כ הל"ל מי לא שמר שבת אחת דיותר קל לידע מטבילה ובירושלמי פ"ג דקדושין דתני בר קפרא גר שמל ולא טבל ה"ז כשר שאין גר שלא טבל לקירווי וקשיא עלתה לו טומאה קלה בטומאה חמורה א"ר יוסי בר בון מכיון שזו וזו לשם קדושת ישראל עלתה לו. ביאור הגר"א שם כג

⁴ ש"ך שם ב

⁵ וכתב הרמב"ם בפ"ג [הל' י] מהלכות איסורי ביאה דזהו דווקא בארץ ישראל ובאותן הימים שחזקת הכל שם בחזקת ישראל אבל בח"ל צריך להביא ראיה ואח"כ ישא ישראלית שמעלה עשו ביוחסין עכ"ל ובגמ' אינו מבואר זה ואפשר שטעמו דאזלינן בתר רובא דעלמא שהם אינם ישראלים אך מעיקר הדין אין כאן חשש דכל אדם נאמן על עצמו דעל עצמו לא שייך למיזל בתר רוב כמובן וכתבו דאפילו להרמב"ם זהו כשאמר שנתגייר אבל באומר ישראל אני נאמן בכל מקום ובכל זמן.

⁶ שו"ע ונו"כ שם יא

⁷ ש"ך שם כב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

דאיסורא כלומר שמחשיב את עצמו כאיסור והרי הוא נאסר בבת ישראל עד שיטבול⁸ בפני בית דין.

אולם⁹ אם לא אמר על עצמו שהוא נכרי¹⁰, אלא רק שאשתו נתגיירה בינה לבין עצמה, נאמן לפסול את בנו, כדין ישראל האומר על המוחזק כבנו שאינו חשוב בנו, לפי שגולד מנכרית, שנאמן, להלן מדין יכיר.

ג. יכיר... נאמן אדם לומר זה בני בכור

האב נאמן¹¹ על בנו¹² להחשיבו כבכור לעולם שנאמר (דברים כא פסוק יז) **פִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׁנוּאָה יִכִּיר יְכִירָנוּ לְאַחֲרִים, מִכֵּאן שֶׁהַתּוֹרָה הָאֲמִינָתוֹ עֲלָיו, וְאִפְּיֵלוֹ אָמַר הָאֵב עַל מִי שֶׁלֹּא הוּחָזַק בְּנוֹ¹³ כִּלְל – בְּנֵי הוּא וּבְכֹרֵי הוּא, נֶאֱמַן¹⁴.**

⁸ ולענין אם צריכים להטפת דם ברית דלדבריו שמל כשהוא בינו לבין עצמו ע' בספר שערי תורה (כלל ה' פרט ג')

⁹ ע' תשו' הרש"א בשו"ת רע"א ה"א סי' רכא אות ג', שהוכיח כן משיטה ז

¹⁰ אך אם אמר על עצמו שהוא נכרי ואשתו נכרית אינו נאמן על בנו שכיון שאומר אף על עצמו שהוא נכרי, אין עדות לנכרי, ואי אפשר לחלק את דבריו, ולדון אותו כישראל ולהאמינו שהיא נכרית, שהרי לפי זה ייצא מעדותו שזה המוחזק כבנו אינו בנו, והוא לא העיד כן מעולם, אלא שהעיד ששניהם נכרים הם ובנו הוא, ואין יכולים לעשות מעדותו עדות אחרת שאינו בנו. רע"א שם סי' רכב אות יב. וע' אבי עזרי מהדר"ג נחלות פ"ד ה"ו סוד"ה אולם זוהי

¹¹ שו"ע ונו"ב ה"מ רעז יב אנציקלופדיה תלמודית כרך כד, ערך יכיר

¹² בטעם הדבר שהאב נאמן להכיר את הבכור אף על פי שהוא קרוב לבנו ויחיד – ועד אחד או קרוב אינו נאמן להעיד בדיני ממונות – כתבו ראשונים שהרי זה לפי שאין אדם אחר יכול להכירו אלא האב. כמבואר בשו"ת הרא"ש כלל נב סי' ב, וכע"ז בתוס' הרא"ש קידושין עד א': שרגיל האב להכיר בבניו יותר מאח. ובטעם שהאב נאמן במי שמוחזק כבנו לומר עליו שאינו בנו, לסוברים כן, כתב בני"ב ב"ב קלד ב, וכמו שהבינו בדבריו בדברי משפט סי' רעז ובאו"ש נחלות פ"ב הי"ד שאף על פי שהוא מעיד נגד חזקה, סברא היא שנאמן, שאין אדם אומר על בנו שאינו בנו, וחזקה גדולה היא, ולכן בדין הוא שיהא נאמן על כך. ועיין בית מאיר אה"ע"ז סי' ד סוף סכ"ו, וגליוני הש"ס קידושין עד א. בטעם שנאמן לומר על מי שמוחזק כבנו, שילדתו אשתו מאחר וממזר הוא, לסוברים כן, שהרי זה לפי שירדה תורה לסוף דעתו של אדם, שאין אדם פוסל את זרעו, ואם לא שהוא יודע בודאי שהוא פסול, לא היה אומר עליו כן.

¹³ דקדקו הטור [סעיף ט"ז] והמחבר וכתבו, על מי שלא הוחזק כבנו בו, ולא כתבו על מי שהוחזק לנו שאינו בנו, דס"ל דכה"ג אינו נאמן, דחזקה זו ממ"נ ע"י מי באה, אם ע"י אביו שהיה רגיל לומר אינו בנו, תו אינו נאמן לומר שהוא בנו, ואם ע"י עדים שמעידים שגולד מאשה אחרת או מאשתו מאיש אחר, ודאי אינו נאמן להכחיש העדים. ומה שכתבו הטור והמחבר אחר זה דכשאמר על המוחזק לנו בבכור שאינו בכור דנאמן, שם אתי שפיר. סמ"ע שם כד

¹⁴ זה הוא דעת הרמב"ם (פ"ב מנחלות הי"ד) דנאמן לומר האב זה בני ובכורי. אבל לדעת הרשב"ם (ב"ב קלד, ב ד"ה לירשון) ותוס' (שם ד"ה לירשון) דאין האב נאמן בהכרה אלא כשהוחזק בבנו לומר בכור הוא, אבל אם אינו מוחזק בבנו אינו נאמן בתורת יכיר אלא מכח מינו דאי בעי יהיב ליה כוליה נכסיה, עיין בדבריהם פרק יש נוהלין. ודעת הרא"ש (שם פ"ח סי' ל"ט) נראה כדעת הרמב"ם דנאמן לומר זה בני ובכורי בתורת הכרה אפילו בלא מינו. קצוה"ח שם ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

וכן על המוחזק לנו ע"י נשים או פסולי עדות שהוא בכורו : נאמן האב לומר שאינו בכורו. ואפילו העידו עדים שנולד מאשתו בראשונה וע"י זה הוחזק בבכורה, נאמן לומר שהשני הוא בכור והראשון הוא ממזר, שהתורה האמינתו אפילו לעשותו ממזר כדלהלן, אולם אם הוחזק לנו על ידי עדים, שהוא בכורו אינו נאמן¹⁵.

אם אמר פעם אחת על אחד שהוא בכור, לא יוכל לומר אחר כך על אחר שהוא בכור.

ו"א¹⁶ שדין האב כדין עדים ולפיכך אינו יכול לחזור בו, כמו שעדים אינם יכולים לחזור בהם¹⁷. ולנכרי אין נאמנות של יכיר, כיון שנכרי פסול לעדות¹⁸, וכן רשע אין לו נאמנות של יכיר¹⁹, כדרך שהוא פסול לעדות, וכן אם האב נוגע בדבר אינו נאמן²⁰, כמו שעדים אינם נאמנים כשיש להם נגיעה²¹, ו"א²² שרשע נאמן כדרך שהאמינה התורה לאב על בניו אף על פי שהוא קרוב, וקרוב פסול לעדות.

¹⁵ ועיין סמ"ע שם דמיירי שאין עדים מעידים שהוא בנו הבכור, אלא מעידין שנולד מאשתו בראשונה וע"י הוחזק בבכור, והאב אומר על השני שנולד אחריו שהוא בכור, וראשון מיפסל ממילא, דמדהשני בכור ש"מ ה הראשון הוא ממזר והתורה האמינתו ע"ז, והיינו דוקא ע"י עדים.

¹⁶ גדרה של נאמנות זו עיין תורת חיים למהר"ש ח"ג סי' נב. שהתורה האמינתו כמאה עדים, ומתורת עדות הוא, ואותה שאמרו שהאב שאמר זה בני בכורי וכיוצא, אינו יכול לחזור בו, הרי זה כמו שעדים אינם יכולים לחזור בהם. ומטעם זה הוא שאין לנכרי נאמנות של יכיר, כיון שנכרי פסול לעדות, וכן יש סוברים שרשע אין לו נאמנות של יכיר, כדרך שהוא פסול לעדות, וכן אם האב נוגע בדבר אינו נאמן, לסוברים כן, כמו שעדים אינם נאמנים כשיש להם נגיעה, ואף על פי שהאמינתו תורה לאב והוא קרוב, הדין הוא ואין לך בו אלא חידושו, שלא הכשירה התורה בעדות של יכיר אלא קרוב ולא נוגע. ולא עוד אלא שאפילו אם לא היה האב פסול לעדות של יכיר אלא בזמן לידת הבן, שוב אינו נאמן לעולם, כדין עדים שאינם נאמנים אם תחילתם היו בפסול וסופם בכשרות, וכן אם אין האב נאמן על חלק מדיבורו, אינו נאמן על כולו, כמו שמצינו בעדות, שאם בטלה מקצתה בטלה כולה.

¹⁷ ע"י לבוש חו"מ רעז יב

¹⁸ חכם צבי סי' מד; בית מאיר גיטין ע"א א, צ"פ אסו"ב פט"ו הי"ב. ולכן גר אינו נאמן על בניו שאף על פי שעבשו ישראל גמור הוא, מכל מקום מעיד הוא על מה שהיה בגיותו, וצריך שתהא הראייה בכשרות כמו בעדים. עיין ר"ד בסוגיין שו"ת רע"א ח"א סי' קכה ד"ה וביותר; שו"ת הת"ס אהע"ז ח"א סי' יג ד"ה והקשו

¹⁹ עיין תוס' רע"א יבמות פ"ב אות כו. שהסתפק ע"י פסקי ר"ד יבמות מז א. וע"י רש"ש ב"ב שם. וע"י שו"ת הת"ס אהע"ז ח"א סי' יג ד"ה הנה פשוט, שמי' שאם הוחזק האב כפרן, אינו נאמן, כגון שבתחילה אמר שאינו בנו לפי שלא בא עליה, והוכחש ע"י עדים, וחזר ואמר שמצד אחר אינו בנו, וע"י שו"ת אנ"מ אהע"ז ח"ד סי' כג ד"ה והנה במ"מ.

²⁰ תשובות הרי"ד סי' צב, שלכן אם אמר אינו בני, ונראים הדברים שרוצה להצטרף אתו לעדות, או שרוצה לפטרו ממיתה על הכאה שהכה אותו או על קללה שקילל אותו, אינו נאמן, ועיין שו"ת הת"ס אהע"ז ח"א סי' עו, ד"ה ובר, שו"ת ר' שלמה איגר אהע"ז סי' ט עמ' ל ד"ה ומתוך; שו"ת בנין עולם אהע"ז סי' ו אות יא.

²¹ ואף על פי שהאמינתו תורה לאב והוא קרוב, חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו, שלא הכשירה התורה בעדות של יכיר אלא קרוב ולא נוגע. ולא עוד אלא שאפילו אם לא היה האב פסול לעדות של יכיר אלא בזמן לידת הבן, שוב אינו נאמן לעולם, כדין עדים שאינם נאמנים אם תחילתם היו בפסול וסופם בכשרות.

²² תוס' רע"א שם, בד"י נ"י וכ"כ בבית מאיר אהע"ז סי' ו סי"ג ד"ה תו ואור גדול סו"י ב (דף לא ב), וע"י ש"באו"ג שכ"מ בגמ' קידושין סח א: שנראה בנשואיה, ונאמן בתורת יכיר אף על פי שהוא רשע.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

וכן אם אין האב נאמן על חלק מדיבורו, אינו נאמן על כולו, כמו שמצינו בעדות, שאם בטלה מקצתה בטלה כולה.

וי"א²³ שאינו מדין עדים אלא זו נאמנות של בעלים, שזו זכות שנתנה התורה לאב בבנו, ומטעם זה אפילו אין האב יודע בעצמו, אלא שסומך על אחר ומאמין לו, נאמן²⁴ וכן מטעם זה אמרו במי שנשתתק ורמז בהרכנת ראשו שזה בנו בכורו, שהרי זה נוטל פי שנים, אף על פי שאין אילם כשר לעדות. וכן מטעם זה אינו צריך להכיר את הבן בבית דין דוקא, כיון שאינו מדיני עדות²⁵, וכשבאו עדים והעידו שהאב אמר על בנו חוץ לבית דין שהוא בכור, וכיוצא, מקבלים את העדות, ואין זה כמו עדות שעד מפי עד אינו נאמן בה.

האומר יש לי בנים סתם ואינו מברר מי הם, יש שכתבו²⁶ שנאמן, ויש שכתבו²⁷ שאינו נאמן, שלא מצינו שהאמינתו תורה לאב אלא כשאומר על אדם מסויים זה בני הוא, ולא כשאומר יש לי בנים, שלא הכיר בכך לשום אדם מסויים.

אין אדם נאמן מדין יכיר אלא על בנו אך לא על בני בניו, לפיכך מת הבן והניח בנים, ואמר האב שאין אלו נכדי²⁸ לפי שאביהם לא היה בנו, אינו נאמן עליהם לענין שלא יירשנה²⁹, וכל שאין דבריו לגבי בנו ממש, אינו נאמן.

וכן י"א שאינו נאמן לומר על הבן שמת שהוא בכור, כדי שיטלו בניו את חלק בכורתו³⁰, שמחפסוק שנלמד ממנו נאמנות האב: לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר, כי את הבכר בן השנואה יכיר וגו', משמע דוקא בזמן שהבן חי, ש"על פני" בחייו משמע³¹. וי"א³² שאף לאחר מיתת הבן נאמן לומר שהוא בכורו, כדי שיטלו בניו פי שנים. אב שהספיד את בנו³³ וקראו – בני בכורי, נאמן עליו שהוא הבכור, אף על פי שהוא לאחר מיתת הבן³⁴.

²³ הוט המשולש ח"א סי' ג; דברי חיים נחלות סי' ד בהגהת בן המחבר

²⁴ עיי' אב"מ ושי"ש שם

²⁵ אולם עיין חת"ס שם שלהגדת יכיר אף אם היא מדין עדות הוכשר כל מקום

²⁶ אור גדול סי' ב ד"ה והנה באומר, וכ"מ ביש"ש קידושין פ"ג סוסי' יד פסקי הלכות יד דוד פ"ב אות ע בהגהה א (עמ' 42) ופ"ט אות עט בהגהה ו (עמ' 436); חיי הגרנ"ט השלם כתובות סי' לו. ועיי' ש"ש פ"ב סוף פ"ב ואב"מ סי' ו ס"ק ה ושערי תורה ח"א כלל יח פרט ב אות ו. ועיין מנחת אלעזר ח"ג סי' ל, לצד זה.

²⁷ תשובות חדשות לרע"א אהע"ז סוסי' ו בדעת הראנ"ח ח"ב סי' לו, או"ש יבום פ"ג ה"א ד"ה היוצא; קוה"ע סי' מא אות ד.

²⁸ רמ"א בשו"ע חו"מ רע"ב

²⁹ שאף על פי שנאמן לומר על המוחזק כבנו שאינו בנו גם כשיש לבן בנים, הרי זה לפי שהבן קיים – והוא נאמן עליו אף לענין שאם ימות לפני האב, לא יירשו בניו את האב – מה שאין כן לאחר מיתת הבן, שלא האמינתו התורה על בני בניו, כדרך שלא האמינתו על אחיו ושאר יורשיו.

³⁰ שו"ת מהרי"ט החדשות סי' כו, הובא במל"מ נחלות פ"ב הי"ד ובשעה"מ שם פ"ג.

³¹ העמק שאלה שאילתא מא אות י.

³² תומים סי' סא ס"ק א

³³ שו"ת מהרי"ק שורש קמה, והובא בב"י חו"מ רע"ז, רמ"א בשו"ע שם יג

³⁴ שאף לסוברים שאינו נאמן לאחר מיתה, דוקא כשנתכונן האב לומר שהוא בכור כדי שיטול פי שנים, לא האמינתו התורה אלא בחיי הבן ולא לאחר מיתתו, שאפשר שהוא משקר כדי שיטלו בני בניו פי שנים, אבל

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

אפילו לא היו דברי האב אלא דרך שיחה³⁵, נחשב זה כיכיר והרי זה נוטל פי שנים על פיו, אף על פי שלא נתכוון לומר כן כדי שירש הבן אלא אמר כמסיה לפי תומו, שאינו מתכוון היו עדים מאחורי הגדר ששמעו שאמר האב לבנו "אתה הבכור", יש שכתבו³⁶ שאין דנים אותו כבכור, ש"יכירנו לאחרים" משמעותו שאומר כן לאחרים, ולא כשאומר לבן בינו לבין עצמו.

האם אינה נאמנת להעיד על בנה שהוא הבכור בתורת יכיר³⁷, שהאומר "יכיר" על האב נאמר ולא על האם. וכן לענין פסול הבן, שהאב נאמן בתורת יכיר, האם אינה נאמנת³⁸, שלא האמינה התורה אלא לאב.

ד. נאמן לומר בני זה בן גרושה הוא או בן חלוצה הוא ... נאמן אדם לומר על בנו ... גדול ואין לו בנים זהו קטן

האב³⁹ שאמר על העובר שאינו ממנו או שאמר על אחד מבניו שאינו בנו⁴⁰, נאמן לפוסלו והוא ממזר ודאי, דכתיב יכיר יכירנו לאחרים. ואף על בתו

כל שאינו מתכוין לענין חלק בכורה, כגון שמזכירו בהספידו, שאין לנו לחשוש שמא הוא משקר, דיבורו חשוב כעדים, ונאמן הוא אף על פי שמת הבן. עיין מל"מ שם ובתי כהונה בית ועד סי' ו תשובת מהר"י הלוי, והסכים כן ברע"א לשו"ע הו"מ רעז יג, ועי' קצוה"ח סי' רעט ס"ק ג, שהק' מרמ"א שהביא ממ"מ שאינו נאמן לאחר מיתה לומר שאינו בני, (ותי' שדברי מהרי"ק משום מינו, וצ"ב של"ש מינו כשאומר בדרך הספר, וכמש"כ בשעה"מ שם).

³⁵ יד רמה ב"ב פ"ח סי' קנ. ועי' תשב"ץ ח"א סי' נח שו"ת מהרי"ק שורש קמה; הגר"א הו"מ סי' רעז ס"ק ח. ועיין קצוה"ח סי' רפד ס"ק א

³⁶ שו"ת זית רענן ח"ב סי' עמ: אפשר, ונדיב לב הו"מ סי' נח, ועי"ש שמטעם זה אין מכתב מועיל

³⁷ ורמב"ם נחלות פ"ב הי"ד וטוש"ע הו"מ רעז יב, שאינה נאמנת אלא בתוך שבעה ללידתו

³⁸ רמב"ם אסו"ב פט"ו הי"ט, ועי"ש הי"ד ומ"מ שם הי"ב, טוש"ע אהע"ז ד כט.

³⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ד כט וכדעת הרמב"ם אסו"ב פט"ו המ"ז ואילך; יד רמה ב"ב פ"ח אות קיד; תוס' רי"ד קידושין עה א ועה ב, (ועי' פסקי רי"ד שם), וכ"כ בב"ב קכח ב בשם ר"י, ודחה ועיין שו"ת הראנ"ח ח"א סי' מה, החינוך מצוה ת; רא"ש כתובות פ"א סי' כט; מאירי קידושין עה ב; ריטב"א יבמות סט ב, והובא בני"ש שם; ריב"ש סי' מא.

⁴⁰ אולם דבר זה במחלוקת ראשונים הוא שנוי שדעת הרי"ד בספר המכריע סי' סד ובתשובותיו סי' צב ובתוספותיו ב"ב קכח ב, שאינה אלא כשאף לפי דבריו בנו הוא, כגון שאומר שנולד לו מאשה שהיתה אסורה עליו באיסור כרת, אבל אם הוא אומר שאשתו זינתה עם אדם אחר ואינו בנו, אינו נאמן, שדוקא על בנו האמינתו תורה ולא על מי שאינו ב וכ"כ בד' רש"י קידושין עה ב, שפירש האומר בני זה ממזר כו' שנולד לו מחייבי כריתות, (אבל עי"ש ברש"י ד"ה ואפילו, שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר, ועי' שו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' עז ד"ה השלישין), וכ"כ באמרי משה סי' יא בד' התוס' כתובות יד א ד"ה חדא פסקי ריא"ז קידושין שם, והובא בש"ה"ג שם ומשם בד"מ סי' ד אות יא, ועי' פסקי ריא"ז ב"ב פ"ח הלכה ג אות יד, ועי' שעה"מ אסו"ב פט"ו הי"ז, בד' ריא"ז כתובות סופ"א; ועיין בעצי ארוזים סי' ד ס"ק נ ושו"ת רע"א ח"א סי' קי ד"ה אמנם וסי' קכח ד"ה ואפשר ושו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' יג, בדעת רבינו אליהו ועי' הגר"א הו"מ רעז ס"ק ד, ששמע שר"ל שד' הרמב"ם כו' אליהו, והרמב"ם סובר שנאמן לומר אינו בני, עי' להלן. ועי' תשב"ץ ח"ב סי' יט ואב"מ שם וערך שי' סי' ד סכ"ו. ועי' רי"ד שם ושם, ששמע שאם אף היא מודה שאינו בנו, נאמנים, וצ"ב.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

נאמן האב לומר שהיא ממזרת⁴¹, אף על פי שהפרשה מדברת בבן. שאין סברא לחלק בין בת לבן.

וכן נאמן לומר שבנו בן גרושה או חלוצה הוא ופסול לכהונה. אולם י"א⁴² שאין הדברים אמורים אלא כשהוא אומר שלא ידע שאשתו היתה אסורה עליו, אבל אם לא אמר כן אינו נאמן, שכיון שלפי דבריו רשע הוא, אין עדות לרשע, וי"א⁴³ שלפי שנמצא שאומר על עצמו שעבר איסור, ואין אדם משים עצמו רשע, אינו נאמן אלא שאם הוא רוצה לעשות תשובה וכוונתו למנוע מאיסור, שלא יעבוד הלל על גבי מזבח, נאמן, שבאופן זה אדם משים עצמו רשע⁴⁴.

ויש חולקים⁴⁵ וסוברים שנאמן אף כשאומר שבא עליה במזיד, שהתורה האמינתו לאב להעיד על בנו, ונזירת הכתוב היא להאמינו אף כשהוא משים עצמו רשע, ומאמינים לאב על פסול הבן אף על פי שאין מאמינים לו שהוא רשע, שפלגינן דבורא כלומר שאנו מהלקים דבריו.

במה דברים אמורים שאין בנים לבן, אבל אם יש לו בנים לבן אינו נאמן אפילו על הבן⁴⁶, שלא האמינה התורה לאב אלא על בנו דכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר ולא על בן בנו, וכיון שלא יוכל לפסול בן בנו גם בנו נשאר בחזקת כשרות כשיש לו בנים, שלא האמינתו תורה על בנו אלא כשאין לו בנים.

ואם אחר שאמר האב על בנו שאינו ממנו, אמרה האשה אמת הוא שאינו ממנו אבל נתעברתי מגוי או מעבד, הולד כשר, שאין הבעל יכול להכחישו בזה והבן נשאר בחזקתו.

אם הוחזק בכשרות על פי אביו שאמר שהוא בנו ועל ידי כך החזיקוהו הבריות לבנו, לא יוכל אחר כך לפוסלו שהרי הודה כבר שהוא בנו.

⁴¹ תשב"ץ ח"ג סי' קב וסי' רעב; עי' ד"מ אהע"ז סי' ד בשם המהר"ם מריזבורג; פרישה אהע"ז סי' ה אות יא ובב"ש שם ס"ק טו, ובשו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' עו ד"ה אבל. ועי' חו"א אהע"ז סי' ז ס"ק ז.

⁴² רי"ד בסוגיין וכנזכר שי"א שאין ברשע דין יכיר

⁴³ פסקי רי"ד יבמות מז א; פסקי ריא"ז קידושין פ"ד ה"א אות יד וטו, והובא בש"ג שם עה ב; תוס' הרא"ש קידושין עד א; דעה א' בריטב"א ב"ב קכז ב; מאירי יבמות שם בשם י"מ; נ"י ב"ב שם, ועיין חו"י סי' צג

⁴⁴ שו"ת מהרשד"ם חו"מ סי' שה

⁴⁵ מאירי יבמות מז א וקידושין שם; דעה ב' בריטב"א ב"ב שם.

⁴⁶ ואם כפי עדותו נוגע הפסול לכל בנים ולמקצת בנים יש להם בנים אינו נאמן אף לגבי אותן שאין להם בנים. פ"ת שם לט מרע"א

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ונאמנות האב היא כשהוא בחזקת שהוא אביו כגון באשתו נשואה, אבל פנויה שנתעברה ואמר בן של פלוני זה הוא והוא אומר שאינו בנו אלא שממזר נתעברה אינו נאמן לפוסלו, והיא נאמנת עליו להכשירו.

ואב שאמר על בנו שהוא ממזר ואחר כך חוזר בו ונתן אמתלא לדבריו למה דבר כן בתחלה, נאמן.

כיון שהאמינה⁴⁷ תורה לפסול בנו כל שכן שנאמן להכשירו במקום שעריך לכך אולם אינו נאמן נגד עדים, או לסתור דברי עצמו בלא אמתלא.

כהן שאמר שבנו זה חלל, לפי שהוא מאמין לאשתו שאמרה לו שהיא זונה ואסורה עליו, והוא עצמו אינו יודע, י"א⁴⁸ שמקבלים את דבריו ונאמן על זה בתורת יכיר. ויש סוברים⁴⁹ שאין דין יכיר אלא כשהוא עצמו יודע, כדין עדות.

פנויה שילדה וטוענת שנתעברה מפלוני, שחוששים לדבריה והולד אסור בקרובותיו, אם אותו הפלוני אומר שאין זה בנו, כתבו ראשונים שהוא נאמן על כך מדין יכיר, והולד מותר בקרובותיו, שכשם שנאמן בולד של אשתו לומר שאין זה בנו⁵⁰.

ה. גר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו ... אם אומר יודע אני ... מקבלין אותו מיד ומודיעין אותו מקצת מצות

⁴⁷ עיין נמוק"י במות כג ב' מדפי הרי"ף (שורה 11 מתחילת הרחבות) וז"ל "והיכא שמוען הבעל והיא מכחישתו י"א שהוולד ספק ממזר וכו' וי"א וכו' הוא נאמן להכשירו דכיוון שהאמינתו תורה לפסול כ"ש שנאמן להכשיר ועו' וכתב הריטב"א דטעם דמסתברא הוא"

⁴⁸ ב"ש סי' ו ס"ק כז; אב"מ שם ס"ק ה וש"ש ש"ב פ"ב; מקור ברוך סי' מ, ע"פ ירושלמי כתובות פ"ב ה"י. וכ"מ בתשב"ץ ח"ב סי' צא, ועי' שו"ת רש"א אהע"ז סי' מ.

⁴⁹ בית מאיר אהע"ז סי' ו סי"ג; צ"צ (ליובאוויץ) אהע"ז סי' יד אות מ; משיב דבר ח"ג סי' ה, שכשסומך על אחר אין זו הכרה לאחרים. ועי' אמרי משה סי' יא אות ו.

⁵⁰ שו"ת הריב"ש סי' מא ומב ותשב"ץ ח"ב סי' יט ותרוה"ד סי' רסז; דבר שמואל סי' שנה; שו"ת נובי"ת אהע"ז סי' מ; ערך שי אהע"ז סי' ד. אולם עיין בית מאיר אהע"ז סי' ד סוף סכ"ו שחולק על זה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

בתחילת בואו של הגר⁵¹ לפנינו ובקשת הגרות בפיו עלינו לחקור ולברר היטב את המניעים שהביאוהו לידי החלטה זו ולכן אנו מציגים לפניו מספר שאלות⁵² בכדי לעמוד על אמיתות כוונתו הטהורה להסתפח לנחלת ה'⁵³.

אנו בודקים אותו אם אין לו מניעים זרים לכך⁵⁴, כגון, מחמת פחד מסויים, או שיקולים ממוניים, או להרבות לו כבוד ושררה, או שמא נתן עיניו בבת ישראל, ואם אשה היא, שמא נתנה עיניה בבחורי ישראל, שבכל האופנים האלו אין אנו רשאים לקבל אותו לגירות. ומיהו אף אם לא בדקו⁵⁵ אותו בכל אלו אין זה מעכב בדיעבד את חלות הגירות⁵⁶ אם אכן קיבל על עצמו באמת ובלב שלם עול תורה ומצוות.

אחרי כן אנו מודיעים לו את כובר עול התורה ואת הטורה המרובה שיש בעשיית מצוותיה לעמי הארצות.

⁵¹ עיין בהזו"א יור"ד סי' קנ"ז בנידון קבלת גרים משבעה עממין ומזרע עמלק, ועיין מ"ש בזה בשו"ת שאילת יעב"ץ סי' מ"ו וכן בשו"ת שבט הלוי ח"ה סי' קמ"ט וסי' קצ"ד. וע"ע שו"ת הלכות קטנות ח"א יור"ד סי' קכ"ו בענין גירות שומרונים.

⁵² איתא במסכת גרים פ"א הל"א: "הרוצה להתגייר אין מקבלין אותו מיד, אלא אומרים לו: מה לך להתגייר וכו'".

⁵³ כלשון הרמב"ם בפ"ג הל"ד "כשירצה הגוי ליכנס לברית ולהסתפח תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה וכו'" ומן הדין להעתיק כאן את לשונו הודך של מרן החזו"א ביור"ד סי' קי"ט סק"ב "ונראה דענין גירות אינו אלא למאמין ביסודו שציוה ה' את ישראל חוקים ומשפטים ע"י משה נביאו והבדילם מכל העמים ומסר להם כי יכולים לקבל גרים מכל העמים ע"י מילה וטבילה וקבלה, אבל אם אינו מאמין בכל זאת אלא שמקבל עליו להתנהג עפ"י חוקי התורה מפני שהנהגה הזאת מטיבה אותו או מצלת אותו מן ההיזק אין זה קבלת גירות".

⁵⁴ בגמ' מנחות דף מד. "אמרה לו: רבי צוה עלי ועשונני גיורת, אמר לה: בתי שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים, הוציאה כתב [עייין פרש"י שם] ונתנה לו, אמר לה: לבי זכי במקדך". וכ"ה ברמב"ם שם פ"ג הל"ד ובשו"ע יור"ד סי' רס"ח סי"ב. ועיין היטב בספר מגיד מישרים לבי, עמוס ה', והובא בשו"ת משנה שכיר יו"ד. והנה מלשון מסכת גרים הנ"ל משמע דמתחילה אומרים לו: מה לך להתגייר, הלא אתה רואה את האומה הזאת נמוכה וכפופה וכדלהלן סעיף ד'. אמנם מדברי הרמב"ם משמע דתחילה בודקין את הסיבות שהביאוהו לידי כך ואחר כך אומרים לו "מה ראית" וכמבואר מדבריו בריש פ"ד שם שכתב: "כשיבוא להתגייר ויבדקו אחריו ולא ימצאו לו עילה, אומרים לו: מה ראית", וכן מוכח נמי מדברי המאירי בדף מז.

⁵⁵ בשו"ת בית יצחק יור"ד ח"ב סי' ק' אות ד': וז"ל 'ומלשון דנקט 'בודקין אחריו' ולא נקט 'בודקין אותו' משמע דאין לשאול אותו ואם יאמר דאין כוונתו לשם דבר רק לשם שמים סני, רק הבי"ד צריך לבדוק אחריו, היינו שישמו עינא פקיהא מה כוונתו, ואם יבינו שכוונתו בשביל דבר אחר או אשה לשום איש אל יקבלו אותו'. ועיין בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו אות ב' דבגוונא שלא נתברר לנו כוונתו ואנו מסופקים אם כוונתו לשמים, יתכן דאפשר לקבלו ומשום דאיסור הקבלה בכה"ג הוא מדרבנן ובספיקא אזלינן בהו לקולא, עיי"ש. ויעיין עוד בשו"ת רביאליהו גוטמאכר סי' פ"ז דנקט בפשימות דאין לדחות מספק "דיותר יש אחריות בדחיה ממה שיש בקבלה שלא כדקין". ובאמת ככונן דא נאמר "והכל לפי ראות עיני הבי"ד".

⁵⁶ וכמבואר בדברי הרמב"ם שם פ"ג הל"ז וכן בשו"ע שם, דהרי בדיעבד אף אם כוונתו לשם כל אלו נמי גירותו גירות. ועיין שו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו אות ג'.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

לאחר שנתבררה לנו כוונתו הטהורה ורצונו האמיתי להתגייר אנו מתארים לפניו את רוע מצבו של עם ישראל ביחס לאומות העולם, את יסוריו ומצוקותיו הגשמיים⁵⁷, ואנו אומרים לו: "מה ראית שבאת להתגייר, אינך יודע שישראל בזמן הזה דחופים, סחופים ומטורפים ויסורים באים עליהם" אך בדיעבד אף אמירה זו אינה מעכבת.

אם הוא משיב ואומר שאכן ידוע לו ולמרות כל זה הוא איתן בדעתו להתגייר ולהיכנס לכלל ישראל והלואי שיהיה באמת ראוי להתחבר עמהם הרי עלינו לקבלו מיד⁵⁸ ולגירו על ידי קבלת עול מצוות, מילה וטבילה בזכרים. וקבלת עול מצוות וטבילה לנקיבות⁵⁹.

אמנם אף שראוי להחמיר ולא לעסוק בתורה⁶⁰ מכל מקום רשאי וחייב הוא, ללמוד את כל ההלכות הקשורות לקיום המצוות בפועל⁶¹, בכדי שיוכל לקיים את המצוות כתיקונן מיד לאחר הגירות.

וכך הוא סדר קבלת המצוות, לאהר שעמדנו בבירור מוחלט על רצונו הכן והאמיתי להסתפח אל נהלת ה' אנו מודיעים לו את עיקרי הדת, דהיינו, יחוד ה', שהוא אל יחיד ומיוחד בעליונים ובתחתונים ואין עוד מלבדו בשמים

⁵⁷ בש"ך סק"ג מייתי תרי טעמי לדבר זה, חדא, בכדי להביאו לידי כך שיחזור בו ומשום דקשים גרים לישראל כספחת, [ועיין בתוס' ובתו"י יבמות שם], – וכ"ה במ"ז שם סק"ג, ועוד, כדי שלא יאמר אלו הייתי יודע על כך לא הייתי מתגייר, עיי"ש. וכתב הרוקח בס"י ק"י דממאמנים בו במי שרוצה להתגייר ג' פעמים ולאחר מכן מקבלים אותו, וכ"כ בהלכות גרים לרבי גרשום הנזיר, וכעין זה מצינו במדרש רבה, רות פ"ב, דנעמי אמרה ג' פעמים לרות 'שבנח', כנגד שלש פעמים שדוחים את הגר, עיי"ש

⁵⁸ כדלהלן עמוד ב' דשהויי מצוה לא משהינן ומבואר בתוס' יבמות דף קט: "אבל אם הם מתאמצין להתגייר יש לנו לקבלם, שהרי מצינו שנענשו אברהם יצחק ויעקב שלא קבלו לתמנע שבאת להתגייר והיתה פלגש לאליפז בן עשיו ונפק מינה עמלק דצערניהו לישראל, וגם יהושע קבל רחב הזונה ונעמי ורות המואביה"

⁵⁹ בזמן שבית המקדש היה קיים היה צריך הגר להביא קרבן ולא היה נכנס לברית אלא במילה, טבילה והרצאת דמים, אבל בזמן הזה אין זה מעכב וכדיליף לה מקרא בכריתות דף ט. וכ"ה במסכת גרים פ"א הל"ה וברמב"ם פ"ג הל"ה. ויעיין היטב בשו"ת אבני נזר יור"ד סי' שמ"ג וסי' שד"מ מה שהאריך טובא בגדר הדברים בזה. וע"ע בפירוש באר יעקב שעל הלכות גרים לרבי גרשום הנזיר וכן בתשובות והנהגות ח"ג סי' ש"ז

⁶⁰ יעויין היטב בנידון זה בח"א למהרש"א שבת דף לא. שו"ת רעק"א סי' מ"א, נטע שורק – סוגיות, פרשת וזאת הברכה, שו"ת רבי אליהו גוטמאכר יור"ד סי' פ"ז, שו"ת משיב דבר ח"ב סי' ע"ז, שו"ת אגרות משה יור"ד ח"ב סי' ק"ד ויור"ד ח"ג סי' פ"ט וסי' צ', שו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' צ"ח, שו"ת שבט הלוי יור"ד סי' נ"ט, וה"ז סי' קס"ב ובשו"ת יביע אומר ח"ב יור"ד סי' י"ז. ועיין בתשובות הרמב"ם סי' שכ"ד שכתב לחלק בין לימוד התורה לנוצרים דליכא איסורא לבין ישמעאלים דמיתסר. ובשל"ג ע"ז דף כ. נקט בפשיטות דשרי ללמדו נביאים וכתובים שרואה בהן נחמות האמורות לישראל ותשובות לאפיקורסין ועי"ז אפשר שידבק בתורת ישראל, עיי"ש, ועיין במג"א סי' של"ד סק"ז מ"ש בזה. ועיין ערוך לנר סנהדרין דף נח: דשרי לעכו"ם ללמוד מה שנוגע לז' מצוות דיליה. ועיין היטב בהידושי המאירי דף נט. ובמרגלות הים שם, ואכמ"ל

⁶¹ כ"כ בשו"ת מחנה חיים או"ח סי' ז' וכן בשו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' ע"ז

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ממעל ועל הארץ מתחת, ואת האיסור לעבוד עבודה זרה לאל נכר⁶², ומאריכים עמו בדברים אלו שהם מעיקרי האמונה ויסודי הדת.

אחרי כן אנו אומרים לו שבתורה יש תרי"ג מצות עשה ולא תעשה⁶³, ומלבד זאת יש מצוות וגזירות שאינן מן התורה אלא מדברי חכמים, ועליו לקבל על עצמו את כל המצוות כולן, בלי יוצא מן הכלל.

ומודיעים אותו מקצת מן המצוות החמורות⁶⁴ ומקצת מצוות קלות⁶⁵ כגון, איסור רציחה ועריות, שמירת שבת ואיסור אכילת חלב ודם, בשר בחלב, שקצים ורמשים⁶⁶ שהן מכלל המצוות החמורות וכן מקצת מצוות קלות. לאשה הבאה להתגייר יש להודיע על החובה להזהר באיסור נדה, ועל מצות הדלקת נר שבת והפרשת חלה⁶⁷.

כמו כן יש להודיע לו על מצוות הקשורות לממון, כגון, חובת נתינת צדקה ומתנות עניים⁶⁸, וכן מודיעים אותו מקצת עונשים שהוטלו על עוברי עבירה,

⁶² כדאיתא בשו"ע יור"ד סי' רס"ח ס"ב, ובביאור הגר"א יליף לה מהא דאיתא ביבמות דף מז: גבי קראי דרות: אסיר לן עבודת כוכבים, ואלהיך אלהי

⁶³ ועיין בגירות כהלכתה פרק שני הערה ג שכתב ולכאורה נראה דאין מספר תרי"ג מעכב דהעיקר הוא שיקבל על עצמו לעשות את כל מה שציוה ה', ובתשובות והנהגות ח"ב סי' תקמ"ו כתב: "וגדר קבלת המצות נראה שמדינא צריך כמו במתן תורה "נעשה ונשמע", והיינו קבלת עול תורה דכל מה שהקב"ה יצוה יעשה, וזהו בעצם מה שצריכים לשאול גר או גיורת אם מוכן לקבל ע"ע עול תורה לקיים מצות אלקינו ית"ש ואף שאינו יודע לפרוט כעת די בכך" ובח"ס יבמות המובא להלן אות י"ג מבואר דגדר הקבלה הוא להיכנס ע"י הטבילה תחת כנפי השכינה. אמנם בחידושי הרי"ם יור"ד סי' רס"ח כתב: "ומ"מ ודאי הקבלה מעכבת שיקבל בכלל כל תרי"ג מצות אף שאין יודע פרטם", ולפי"ז נראה לכאורה דלכתחילה ראוי להחמיר בדבר.

⁶⁴ בלבוש יור"ד סי' רס"ח ס"ב כתב דמקראי דרות ילפינן דמודיעים מצות חמורות וקלות ועונשים, דבהני קראי הוזכרו תחום שבת, איסור יחוד, תרי"ג מצות, ע"ז, ארבע מיתות ב"ד.

⁶⁵ כתב המאירי ביבמות שם שמודיעים מצות קלות "מפני שעובדי האלילים אין להם בדרכי דתייהם ועבודת אליליהם מצות יתירות וכשישמע מצות יתירות שלנו והקלות שבהם יאמר בלבו כמה דקדוקיו הם מדקדקים ללא צורך ויחזור בו". אמנם בדברי הבי"ח כאן מבואר טעם אחר, דאם לא יודיעוהו קלות יפרוש כי יחשוב בלבו שכל המצות הן חמורות, וקרוב הוא לעונש ורחוק הוא לשכר, על כן מודיעין לו אף על המצות הקלות שגם בהם יזכה לרב טוב הצפון. לא מצינו בפוסקים מבואר להדיא דונמא למצות קלות, ואולי הכוונה היא לאיסור יחוד ותחום שבת המוזכר בגמ' יבמות הנ"ל, וכן מבואר מדברי המהרש"א בח"א שם. אמנם בהלכות גרים שבספר כללי המילה לרבי גרשום הגוזר כתב: "מצות קלות, ענין לקט שכחה ופאה ומעשר עני". ועיין ח"א מהרש"א עירובין דף כא:

⁶⁶ דמיסתבר דצריך להודיע לפחות על שלש העבירות החמורות, ושבת וחלב מוזכרים בשו"ע לענין העונשים שבהם, א"כ מיסתבר דבעינן להודיע איסורם וכ"כ להדיא בכללי המילה לרבי גרשום הגוזר, בהלכות גרים. גירות כהלכתה שם

⁶⁷ כ"ה במסכת גרים פ"א הל"ג והובא בברכי יוסף כאן

⁶⁸ בב"י כתב דהטור השמיט הא דלקט שכחה ופאה ולא מייתי ליה כדמייתי לה הרמב"ם "לפי שאינם מצויים בזמן הזה". אמנם בב"ח שם תמה על כך דהרי מעשר עני נוהג אף בזמן הזה, וכתב שם דכשכתב רבינו הטור "דמודיעים אותו מקצת חמורות בכלל חמורות הוה ג"כ עון לקט, דעון לקט וכו' לאו דוקא קאמר".

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

כגון, עונש כרת על אכילת חלב ודם, ועונש סקילה על חילול שבת, ומדגישים לו שעד עתה לא היה נענש כלל על מעשים אלו ומכאן ולהבא יחולו עליו אלו העונשים, אך אין מרבים להזכיר לו את כל עניני העונשים וכמו כן אין צריך להודיעו את כל פרטי דקדוקי העונשים, אלא באופן כללי בלבד.

אם לא הודיעוהו את עונשי המצוות ושכרן, ואף אם לא הודיעוהו כלל מן המצוות החמורות והקלות אין זה מעכב בדיעבד את חלות הגירות, ובלבד שיקבל על עצמו לעשות את רצון ה' ולקיים את כל מצוותיו אשר ציוה לעמו ישראל⁶⁹.

כמו כן מודיעים לו שכרן של מצוות ושעל ידי עשיית המצוות יזכה להי העולם הבא, ואין זוכה לעולם הבא אלא "בעל חכמה שעושה מצוות אלו ויודעם".

ומסיפים עוד דברים בנידון זה ואומרים לו: הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים והם ישראל, וזה שתראה ישראל בצער בעולם הזה טובה היא צפונה להם שאינם יכולים לקבל רוב טובה בעולם הזה כעובדי כוכבים, שמא ירום לבבם ויתעו ויפסידו שכר עולם הבא, ואין הקב"ה מביא עליהם רוב פורענות כדי שלא יאבדו, אלא כל העובדי כוכבים כלים והם עומדים, ומאריכים עמם בדברים אלו כדי לחבב עליהם⁷⁰.

אם אכן הוא מוכן בלב שלם לכל הדברים האמורים לעיל והביע את הסכמתו לכך בנוכחות בית הדין הממונה על הגיור, ואנו משוכנעים שהוא יתנהג להלכה ולמעשה באורח חיים יהודי, על כל פרטיה ודקדוקיה, אנו מצווים מיד לבצע את תהליך הגרות למעשה ואסור להשהות את ביצוע הגירות בפועל.

⁶⁹ בשו"ע שם איתא ואם לא הודיעוהו שכר המצוות ועונשן וכ"ה בלבוש ובערוך השולחן שם ס"י. אמנם מדברי הרמב"ם שם פ"ג הל"ז מבואר דאפילו ללא הודעת המצוות נמי מהני בדיעבד וכן מפורש בדברי הנמוקי והריטב"א ביבמות שם, ומייתו ראייה לדבריהם מההיא דשבת בפרק כלל גדול דאירי התם בנר שנתגייר ולא הודיעוהו את מצוות השבת, ובאמת דברי המחבר בשו"ע נובעים מדברי הנמוקי וכמבואר בב"י שם, – ויעיין בדרכי משה ובהנהגות על הב"י שם, ומוכח דכוונת השו"ע היא על הודעת המצוות בעצמם. אלא דצריך לומר דנהי דהודעה לא בעי מ"מ בעינן שיקבל עליו עול תורה ומצוות באופן כללי מבלי להיכנס לפרטי חיובי המצוות, וכמו שכתב בן להדיא בשו"ת חמדת שלמה יור"ד סי' כ"ט וסי' ל' [ועיין גם בשו"ת בית מאיר סי' י"ב בזה], וכ"כ בחידושי הרי"ם יור"ד שם, וע"ע מ"ש בזה בשו"ת אגרות משה יור"ד סי' קנ"ז – קנ"ט, שו"ת חלקת יעקב ח"א סי' י"ג. ושו"ת מנחת יצחק ח"א סי' קכ"ב ח"ו סי' ק"ז

⁷⁰ ובערוך השולחן מוסף עוד כדלהלן: "וכל תענוגי העולם הזה כלא ממש נגד תענוג קמין מתענוגי העולם הבא וכו', ותתבונן בקיום ישראל אחר החרבן ובהשגחת ה' עליהם, הלא תראה האומות הקדמוניות כבר אבד זכרם וישראל קיימים כמו שהבטיח לנו הקב"ה: ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וכו', וכולם כלו והם חיים וקיימים ועומדים לעולם"

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

אם אין⁷¹ הדיינים מבינים את שפתו של הגר, כגון, שהוא דובר רק בשפה הרוסית או בשפה אחרת, ויש אדם שמשמש כמתורגמן לתרגם את שאלות בית הדין המופנות אל המתגייר ואת תשובותיו של המתגייר לבית הדין אפשר לסמוך על כך בדיעבד. אך לכתחילה ראוי שהדיינים ילמדו מספר תיבות באותה שפה, בכדי שיוכלו הדיינים להבין לפחות את הסכמתו לקבל עליו עול תורה ומצוות.

אם הוא אומר שבאופן עקרוני הוא מוכן לקבל על עצמו עול המצוות, אך בפועל הוא יודע שלא יקיים חלק מהמצוות מאיזו סיבה שהיא, דעת רוב האחרונים היא שאין כאן גירות אפילו בדיעבד, ויש מי שמצדד להקל בדבר⁷², אמנם יש חולקים על דבריו⁷³. ואם אחר כן ימלך בדעתו ויסכים לשמור תורה ומצוות יצטרך לעבור שוב את תהליך הגיור⁷⁴.

אם הוא מוכן לקבל על עצמו עול תורה ומצוות מלבד מצוה אחת או איסור שאין הוא מוכן לקבלם אף בכך יש חסרון מהותי בקבלתו ואין גרותו גרות⁷⁵.

⁷¹ יעויין היטב בשו"ע חו"מ סי' כ"ח סי' ס"ו בענין שמייעה מפי המתורגמן. ועיין בספר ישועות ישראל שם חו"מ סק"ד שכתב דאין זה מעכב בדיעבד. ויעויין בארוכה בדין זה בעינים למשפט מכות דף ז: אות כ'. וראה עוד בתשובת הגר"מ שטרנבוך שליט"א מובא בספר גירות כהלכתה. אמנם הנאון רבי נתן געשטעטנער בתשובתו להלן מחמיר בזה אף בדיעבד, עיי"ש. שוב מצאתי בשו"ת לב חיים להר"ח פלאנץ דפשיטא ליה להקל בגירות ע"י מתורגמן

⁷² כתב בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו אות ד' "מה שחשש הרה"ג מהר"י פאזען לגייר לפי שלא ישמור דיני ישראל כהלכה, אפשר לומר דאין לחוש לזה, כיון דמקבל עליו כל המצות, אף שחושב לעבור על איזה מהמצות אח"כ לתיאבון, מ"מ אין זה מניעה לקבלת המצות, ודוקא היכא שמתנה שלא לקבל עליו זהו חסרון בקבלת המצות דמעכב. אולם היכא שברור הדבר שבודאי יעבור אחרי כן על איסורי תורה, חילול שבת ואכילת טריפות ואנו יודעים בבירור כונתו שאינו מתגייר רק לפני ולבו בל עמו הרי אומדנא דמוכח דמה שאומר שמקבל עליו המצות לאו כלום הוא א"כ זהו חסרון בקבלת המצות דמעכב". ומבואר דאיהו מחלק בין אם בדעתו לעבור על גופי תורה או על "איזה מהמצות", דדוקא במצות מסוימות הוא דאמרינן דאין מחשבתו לעבור עליהן מהוה סתירה לקבלתו, אבל במצות עיקריות כשבת ומאכלות אסורות הוי כהוכחה ואומדנא דמוכח על החסרון דאיכא בגוף הקבלה, ודבריו המה חידוש גדול בנידון זה.

⁷³ עיין היטב בשו"ת דבר אברהם ח"ג סי' כ"ח מה שכתב לפקפק סובא בדברי האחיעזר הנ"ל, וכן בשו"ת להורות נתן ח"ג סי' פ"ד וח"ה סי' ס"ג, שהרחיב את הדיבור בנידון זה.

⁷⁴ יעויין בספר תשובות והנהגות ח"ב סי' תקפ"ו מה שצייד בנידון זה, דמלשון הרמב"ם בפ"ב אסו"ב וכ"ה בשו"ע משמע לכאורה דבכה"ג מתלי תלי הגירות עד שתתברר לנו כוונתו. אמנם הדברים תמוהים סובא, דאם אין קבלת מצות מוחלטת בשעת הגרות איכא ריעותא וחסרון בגוף הגרות, עיי"ש בדבריו

⁷⁵ יעויין היטב בשו"ת בית יצחק יור"ד ח"ב סי' ק' ובשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו אות ה' שנסתפקו אי האי דינא דאיתא בבכורות דף ל: דעכו"ם שבא לקבל עליו דברי תורה חוץ מדבר אחד דאין מקבלין אותו האם הוא דינא דלכתחילה בעלמא, או דבכה"ג אף בדיעבד אינה הלה הגירות. וכבר הוכיחו האחרונים מדברי הרמב"ם בפ"ב הל"ז מהל' אסו"ב דגר צריך לקבל על עצמו עול כל המצות כולן, וכן פשיטא ליה לבעל המ"ב בסי' ד"ש ס"ג בביאור הלכה, ועיין בשו"ת אגרות משה יור"ד ח"ג סי' ק"ו, ק"ח ובשו"ת להורות נתן ח"ג סי' פ"ג וח"ה סי' ס"ב. וראה מה שכתב בזה בספר מנחת אשר - שבת סי' ל"ד.

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

אף אם הוא אינו מוכן לקבל על עצמו אחת מן המצוות או האיסורים שתקנו חכמים גם כן נחשב בחסרון בקבלת עול המצוות, ואפשר⁷⁶ דגם אם אין הוא חפץ לקבל על עצמו אחד ממנהגי ישראל שנתפשט ונתקבל בכל ישראל נמי אין לגיורו.

אם הוא מקבל על עצמו את עול המצוות בלי יוצא מן הכלל אלא שבדעתו להתחיל לקיימם רק לאחר זמן מסויים אף זה נחשב בחסרון בקבלתו⁷⁷, ועליו לקבל עליו קבלה גמורה על קיום המצוות לאלתר עם הגירות, בלי שום דחיה כלל, ואפילו מצוה אחת או איסור אחד אינו ניתן לדחות לאחר זמן. אף אם הוא מקבל על עצמו את כל המצוות לקיימם לאלתר אין זה נחשב כקבלה כהלכתה אלא אם הקבלה הזאת נובעת כתוצאה מאמונה בה' אלוקי ישראל שציוה חוקים ומשפטים לעמו ישראל על ידי נביאו נאמן ביתו⁷⁸.

אין הגוי יכול להטיל תנאים בגירותו, כלומר, שהגירות תחול רק בתנאים מסויימים, דענין הגירות הוא דבר מוחלט שחל מיד לעמיתות עולם⁷⁹.

בתי הדין המבצעים גיורים לאלו שלא קיבלו על עצמם באמת עול תורה ומצוות הרי הם חוטאים ומכשילים את הרבים⁸⁰.

דף מז:

ו. נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה חוזרים ומלין אותו

שניה

מילת הגר נעשית ככל קיום מצות בישראל, על ידי היתוך בשר הערלה, פריעת עור הערלה ומציצה ככל הלכותיה. ואם נשתיירו ציצין המעכבין את המילה חוזרים ומלים אותו, וגם ציצין שאינן מעכבין יש להסירם לכתחילה⁸¹.

⁷⁶ בשו"ת דבר יהושע ח"ג סי' י"ח

⁷⁷ בשו"ת אנרות משה יור"ד ח"ג סי' ק"ו, ק"ח ועיין היטב בשו"ת בית אפרים אבה"ע"ו סי' קכ"ב ובשו"ת בית יצחק יור"ד ח"ב סי' ק'

⁷⁸ וכדברי החזו"א ביור"ד סי' קי"ט, דענין הנרות אינו אלא למאמין ביסודו שציוה ה' את ישראל חוקים ומשפטים ע"י משה נביאו, אבל אם אינו מאמין בזה אין זה קבלת גרות, עכ"ד

⁷⁹ תשובות והנהגות בח"ג סי' ש"א ועיין גירות כהלכתה פ"ב הע' כט

⁸⁰ יעויין היטב בנמ" יבמות דף קט: רעה על רעה תבוא על מקבלי גרים ועיין בתוס' וכתוס' הרא"ש שם. ועיין היטב בשו"ת בית יצחק הנ"ל דנהי דלא הוי מכשול לגבי מי שמניירו, מ"מ הרי מכשיל לאחרים שחושבין שהוא ישראל ומשיאין לו בתו והוא באמת אינו גר ודינו כנכרי, עיי"ש

⁸¹ בצפנת פענח פ"א מילה הל"ז שהעלה שם בתוך דבריו, דשאני בין מילה שלפני הטבילה שעדיין אינו ישראל ואז באמת אינו חוזר עליהם, ודוקא במילת ישראל או במילה שנעשה בה ישראל הוא דהרינן אפילו על הציצין שאינן מעכבין, עיי"ש, וצ"ע בזה. ועיין דבר אברהם ח"ב סי' כ"ה, די"ל דחוזר עליהן לאחר הטבילה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרה היומי

מסכת יבמות

ז. מטבילין אותו מיד ושני ת"ח עומדים על גביו ומודיעין

אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות

בשעה שהוא עומד בתוך המים לפני הטבילה⁸², מודיעים לו פעם נוספת על עיקרי הדת ועל מקצת מן המצוות החמורות והקלות, ויאמר בפיו שאכן הוא מקבל על עצמו עול תורה ומצוות.

ח. נשים מושיבות אותה במים עד צוארה ושני ת"ח עומדים

לה מבחוץ ומודיעין אותה מקצת מצות קלות ומקצת

מצות חמורות

כשבאה אשה לפנינו ורצונה להתגייר אף היא צריכה לעבור את כל התהליך שנוכח לעיל דהיינו, חקירה ודרישה על המניעים שהביאה לידי צעד זה, והודעה על עיקרי האמונה והדת ועל קבלת עול התורה והמצוות. ומלבד המצוות שמודיעים לאנשים מוסיפים להם את המצוות המיוחדות שמוטלות על הנשים והן: הלכות נדה וצניעות, חובת הדלקת נרות שבת ומצות הפרשת חלה.

לאחר שקיבלה על עצמה את עול התורה והמצוות עליה להכין עצמה לקיום מצות הטבילה במקוה.

ההכנות לטבילה כוללות, הסרת הדברים החוצצים, קציצת צפרנים, והסרת השעודות העומדות להיקצץ, חפיפה יסודית ככל משפטי הטהרה שנאמרו בטהרת נדה.

ועיין שו"ת בית הלוי ח"ב סי' מ"ז ובמנחת שלמה ח"ב סי' ע"ח. אמנם כבר נחלקו הרמב"ם השו"ע והרמ"א ביור"ד סי' רס"ד ס"ה האם בפירוש חזר על ציצין המעכבין או לאו, ואכמ"ל בזה. ועיין היטב בשו"ת יד אליהו ח"ב, כתבים אות מ' סק"ו דבציצין המעכבין צריך לתקנם דוקא ביום ובפני בית דין, אבל באינן מעכבין אין צריך לעשות דוקא ביום ובפני ב"ד, עיי"ש. [ובעיקר דין החזרה בציצין שאינן מעכבין עיין בשו"ת בית הלוי סי' ובחידושי רי"ז הלוי על הרמב"ם הלכות חנוכה, ואכמ"ל.

⁸² רש"י בסויתינו ד"ה ומודיעין "דהשתא ע"י טבילה הוא נכנס לכלל נרות, הלכך בשעת טבילת מצוה צריך לקבל עליו עול מצוות, והו"ד בב"ח כאן. וכע"ז בתורו"ד שם "אע"פ שהודיעוהו בעת המילה חוזרים עוד ומודיעים אותו בעת הטבילה שעתה הוא נכנס לכלל נירות". ועיין בש"ך יור"ד סי' קכ"ד סק"ד דמשמע מדבריו דעד הטבילה ליכא קבלה כלל, וצ"ע

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

סדר קיום מצות הטבילה באשה המתגיירת הוא כדלהלן:

נשים מושיבות⁸³ אותה במים עד צוארה, והדיינים עומדים מבהוץ ומודיעים אותה פעם נוספת מקצת מצוות המורות ומקצת מצוות קלות כשהיא יושבת במים, ותשיב בפיה על נכונותה לקבל את המצוות, באופן שיהיו דבריה נשמעים לדיינים העומדים מבהוץ.

לאחר מכן היא טובלת בפני הדיינים שרואים כשהמים מכסים אותה.⁸⁴

תניח ידיה על לבה ותברך: בא"י אמ"ה אקב"ו על הטבילה ומיד לאחר מכן מחזירים הדיינים את פניהם ויוצאים כדי שלא יראו אותה בשעה שעולה מן המים.

נוהגים לכסות את גופה בהיותה במים בבגד רחב מפני הצניעות⁸⁵, ויש שמכסים את בור המקוה עד גופה מטעמי צניעות.

ט. אחד גר ואחד עבד משוחרר

אף⁸⁶ על פי שמצוה למול את העבדים, אין מלין אותן בעל כרחן, שאם נמול אותו בעל כרחו ודאי לא יקיים המצוות המוטלות עליו ויבא להכשיל את רבו באיסור והיתר, ואם כן למה נמולו. לפיכך הלוקח עבד גדול מן הגוי, יאמר לו – רצונך שתכנס לכלל עבדי ישראל ותהיה מן הכשרים או לא, אם רצה אין משהין אותו אלא מודיעין לו עיקרי הדת ומקצת מצוות קלות וחמורות וענשן ושכרן כמו שמודיעין את הגר, כנזכר, ומטבילין אותו כגר ומודיעין אותו כשהוא במים שיטבול לשם עבדות, ושיקיים כל המצוות

⁸³ איתא במסכת גרים פ"א הל"ה: האיש מטביל את האיש והאשה מטבילת את האשה ולא את האיש, ועיין בפירושי בעל נחלת יעקב והחיד"א שם דבודאי לא סגי באחד בלבד ובעינן שיהיו ג' דיינים, אלא הכוונה היא שהאיש ישים על לבו לדקדק שיטבול כהוגן, והאשה תשים על לבה לדקדק שהגיורת תטבול כהוגן.

⁸⁴ כן מבואר ברמב"ם ובשו"ע שם ס"ב. והנה האחרונים האריכו טובא בנידון זה אי בעינן דוקא ראית הדיינים או דסגי בידיעה אף ללא ראיה, ולמסקנא דמילתא נקטו רוב האחרונים דדין בי"ד האמור בגירות בעי ראית הדיינים לעיכובא, ודוקא לגבי עדות הוא דאמרינן דסגי בידיעה ללא ראיה, וכיון שכן חייבים הדיינים לראות כשהמים מכסים אותה והיא כולה נמצאת בתוך המים, ויעויין היטב מה שכתבו בזה בערוך לגר יבמות שם וכן בשו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' ס"ד, שו"ת יבי"א ח"א יור"ד סי' י"ט, תשובות והנהגות ח"א סי' תרכ"א

⁸⁵ בספר נהר מצרים הלכות גרים אות כ"ד שיש להביא יריעת בגד גדולה ולפרוס אותה על פני המים שבמקוה ובחלק ממנה מתכסה גוף הגירות, עכ"ד, והובא בשו"ת יבי"א ושם כתב שיש עצה נוספת לעשות חלוק רחב המיוחד לכך ואין בכך כל חשש וכדאמרינן בביצה דף יח. דנדה מערמת וטובלת בבגדיה, עיי"ה. וע"ע בשו"ת מנחת יצחק הנ"ל בזה

⁸⁶ לשון הלבוש יו"ד רסז ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

שהאשה חייבת בהן, דילפינן לה לה מאשה. וכיון שהוא מעצמו ומרצונו חייב לקבלן עליו, גם הוא בעצמו יברך על הטבילה ולא הארון.

והטעם שמטבילין את העבד ואת הגר כשיבואו לקבל עליהם עול המצות, ילפנן מאבותינו שיצאו ממצרים בימי משה כשיצאו מכלל בני נח לקבל התורה ולקבל פני השכינה שהאנשים היו מולים, שכשיצאו ממצרים על מנת לקבל התורה מל אותם משה במצרים שנאמר (שמות יב פסוק מח) וְכָל עַרְל לֹא יֵאכַל בּוֹ וְכָל עַרְל לֹא יֵאכַל בּוֹ וְגו', שנעטו לימול, וטבלו דכתיב (שם כד פסוק ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם, שפירושו הזה עליהם, וגמירי להו לחכמינו ז"ל (כריתות ט). שאין הזאה בלא טבילה. ועוד נאמר בפירוש קודם מתן תורה (שם יט פסוק י) וַיִּקְדְּשֶׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבַסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם, והיינו טבילה. והנשים מסתברא להו לחכמינו ז"ל מסברתם שגם הם טבלו, דאם לא כן במה נכנסו תחת כנפי השכינה, לפיכך עבד כשבא לקבל עול מצות וכן הגר מלין וטובלין, והשפחה והגזירת טובלין.

י. ובמקום שנדה טובלת שם גר ועבד משוחרר טובלין וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר

מטבילין את הגר טבילה⁸⁷ הוגנת במקוה הכשרה לטבילת נשים. ויש להקפיד שבשעת הטבילה לא יהא דבר הוצץ על בשרו⁸⁸.

לפני הטבילה יחוף עצמו היטב ויסרק את שערותיו ויקצוץ את צפרני ידיו ורגליו⁸⁹.

⁸⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רסח ב ועיין בביאור הגר"א ט, ויש לציין למה שכתב בתשובות והנהגות ה"ב סי' תק"ו די ש נוהגים לצום ביום הטבילה. ומצאתי בכללי המילה לר"ג הגזור דאשה המתניירת תצום מ' יום קודם לכן מלבד שבתות

⁸⁸ ועיין בשו"ת מנחת יצחק חלק ה' סימן כ"א לענין גר שטבל עם שינים תותבות.

⁸⁹ עיין רמ"א שם ובש"ך סק"ו. ועיין עוד בסדר טבילת גרים בשו"ת דבר משה יור"ד סי' נ"ח וכן בשו"ת בית דוד סי' ק"ל בענין נטילת צפרנים בידים וברגלים. וכ"כ בשו"ת רבי אליהו גוטמאכר סי' פ"ו ד"נטילת צפרנים יהיה כאצל אשה כשנכנס לטבילה". ועיין עוד שם סי' פ"ז בזה. וראה גם בספר גרים וגרות סי' ד' אות ה'

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

יש אומרים⁹⁰ שלפני טבילת גירות יש לגלח ולגזוז את כל שערותיו מפני שטבילה זו מכניסתו לכלל יהדות. אך אם לא גזזו עלתה לו הטבילה בדיעבד⁹¹. ומכל מקום למעשה לא נהגו היום הגרים להקפיד על תגלחת לפני הטבילה⁹².

לא יאחו בחזקה מאומה בשעת הטבילה וכן לא יעצום את עיניו בחזק⁹³.

צריך להתכוון בשעת הטבילה לטבול לשם גירות ויהדות⁹⁴.

יא. קשים גרים לישראל כספחת

אמרו חכמים⁹⁵ קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת שרובן חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפרוש מהם אחר שנתגיירו, צא ולמד מה אירע במדבר במעשה העגל ובקברות התאווה וכן רוב הנסיונות האספסוף היו בהן תחלה.

יב. בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון

בן נח⁹⁶ חייב על הגזל, בין שגזל עכו"ם בין שגזל ישראל, ואחד הגזול או הגונב ממון או גונב נפש, או הכובש שכר שכיר וכיוצא בו, אפילו פועל שאכל שלא בשעת מלאכה, על הכל הוא חייב, והרי הוא בכלל גזלן, מה שאין כן בישראל, וכן חייב על פחות משה פרוטה, ובן נח שגזל פחות משה פרוטה ובא אחר וגזלה ממנו, שניהן נהרגין עליה⁹⁷.

יג. אלו הן ציצין המעכבין המילה בשר החופה את רוב

העטרה

⁹⁰ כ"ה ברמ"א שם. ובש"ך שם סק"ז נקט דלאו משום הציצה הוא דאתינן עלה, אלא כמו שכתב רש"י בפרשת בהעלותך משמיה דרבי משה הדרשן שעובד ע"ז הרי הוא במצורע שטעון גלוח. ובשו"ת רבי אליהו נוטמאכר סי' פ"ו כתב דלפי"ז היה ראוי שיעביר תער על כל בשרו כמצורע, אך הכוונה היא רק לגלח בדרך שבני אדם מגלחין עד שיהיו השערות קצרות בכל מקום שיש שם שערות, עכ"ד

⁹¹ ש"ך שם

⁹² כ"כ בשו"ת דבר משה ובית דוד הנ"ל. וראה בתשובות והנהגות ח"א סי' תרי"ז שכתב דלא שמע נוהגין כן בגירות אלא בנר בלבד, ויהיב טעמא למילתא ומסיק דבאיש ראוי להחמיר, וצ"ע למעשה

⁹³ יעויין היטב בדיני הציצה ביור"ד סי' קצ"ח סעיף ל"ח ל"ט וכן בסעיף כ"ז.

⁹⁴ עיין היטב בשו"ת נפש חיה יור"ד סי' צ"ז שכתב כן בפשיטות

⁹⁵ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה יח

⁹⁶ רמב"ם הלכות מלכים פרק ט הלכה ט

⁹⁷ עיין באו"ש שם מדוע השמיט רבינו דין לא ניתן להשבון

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

כבר התבאר במסכת שבת קלז. שיש ציצים שהם נימי העור שנשארו מדובקים מהערלה בעטרה והן קצוות הבשר המכסות ראש האבר, המעכבים המילה, וכל זמן שלא הוסרו בחיתוך⁹⁸ אין התינוק נחשב כמהול, ויש שאינם מעכבים אותה.

כיצד, העטרה היא ראש הגיד, שיש בו בשר תפוח – מעובה, המתרומם ומוגבה מעל הגיד עצמו. עור הערלה מחפה את העטרה, ובהסרת הערלה, בעת המילה, מתגלית העטרה כשהיא מוגבהת מעל הגיד. ומצות המילה להתוך הערלה ולגלות העטרה כולה. אך קורה לעתים שלא מסירים את כל הערלה, ואז יתכנו שתי אפשרויות שבהן תיפסל המילה, והוא ישאר ערל, האחת, שנשאר עור ערלה על הגיד מסביב לעטרה, כך שמעט מוגבה הבשר של העטרה, בכל היקף העטרה, אינו נראה מסביב לעטרה. אך עדיין נשאר רוב גובהה של בשר העטרה כשהוא מגולה בכל היקף העטרה.

והשנית, כאשר במקום אחד שמסביב לעטרה נשאר עור ערלה המסתיר את רוב גובה בשר העטרה מעל הגיד. אך העור הזה אינו מקיף את כל העטרה, אלא רוב העטרה נשאר גלוי כולו, ובמקום שהוא גלוי הוא לא מוסתר בכלל.

בשני המקרים פסולה המילה ואם נשאר מעור הערלה עור החופה את רוב גובהה של עטרה, כלומר את השפה הגבוהה המקפת את הגיד סביב שממנה משתפע בשר התפוח ויורד לראש הגיד⁹⁹, אפילו במקום אחד, זהו המעכב את המילה וכאילו לא נימול והסרת עור זה בשני המקרים דוחה את השבת שהרי בלא זה אינו מוגדר כמהול. ואפי' הרוב מושג על ידי צירוף, ואפי' הוא כעין בשר, שהוא עב, או שכבר קרע עור פריעה למעלה ממנו, שלפעמים יש ב' עורי פריעה ועור הב' דבוק בדקותו בבשר עטרה, מעכב.

ואם לא נשאר ממנו אלא מעט, ואינו חופה רוב גובהה של עטרה, אינו מעכב המילה. ואם הוא בחול, לכתחילה יטול כל הציצים הגדולים אף שאינם מעכבים, ובשבת רשאי רק אם לא הסיר ידו.

יד. נתרפא אין לא נתרפא לא מאי טעמא משום דמיא מרזו
מכה

⁹⁸ אנ"מ יו"ד ב קב

⁹⁹ ועטרה לרש"י ור"ן (כאן ויבמות מ"ז ב') הוא השפה הגבוהה סביב שם, ולרמב"ם וטור כל המשך הכפתר אף במקום שאינו בולט מהגיד הוא בכלל עטרה

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

למרות שאין משהין את המצוה ומלין את הנגר מיד כשמקבל עליו עול מצוות¹⁰⁰, ממתנינים להטבילו לאחר שנתרפא רפואה שלמה מחליו, ואז מטבילין אותו.

טו. דאי הדר ביה ומקדש בת ישראל ישראל מומר קרינא ביה וקידושיו קידושין

כיון שטביל¹⁰¹ הרי הוא כישראל, שאם חזר לסורו כלומר סר שלו¹⁰² הוא רע דהיינו היצר הרע, הרי הוא כישראל מומר שאם קדש קדושיו כדאמרין אף על פי שחטא ישראל הוא קדושין.

טז. אבל בעבד משוחרר אין צריך לקבל

עבד כנעני שהוטבל לעבדות, כששתחרר¹⁰³ העבד צריך¹⁰⁴ טבילה אחר כך בפני שלשה¹⁰⁵ לשם הירות להתחייב בכל המצוות כישראל גמור, ואין צריך לקבל עליו מצות ולהודיעו עקרי הדת, שכבר הודיעוהו כשמטבל לשם עבדות, כנזכר.

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ רסח ב ועיין בביאור הגר"א ס"ק טועיין בשו"ת חת"ס יו"ד קצד

¹⁰¹ שו"ע שם ב

¹⁰² ט"ז שם ו

¹⁰³ שו"ע ונו"כ יו"ד רסז ז

¹⁰⁴ בג"י כתב דהוי רק דרבנן וכן בריטב"א בחי' כ' וז"ל ועוד כ' ז"ל דאם שחררו רבו אף על פי שלא טבל אין טבילתו מעכבת בו לענין שאם קידש בת ישראל קדושיו קדושין וכו' אמנם בתוס' (דף מ"ז ע"ב) ד"ה שם גר וכו'. משמע דס"ל דהוא דאורייתא. חי' רע"א שם

¹⁰⁵ ויש שב' דא"צ שלשה כמו דא"צ לקבל וראיה ממ"ש בקדושין ס"ב גר נמי לאו כו' מתקיף כו' ועתוס' שם ד"ה אלא כו' רמב"ן ורשב"א. ועתוס' שם ד"ה גר כו' א"נ י"ל כו' וביבמות מ"ה ב' ד"ה מי כו' וי"ל כו' אבל דעת הרמב"ם אינו כן. ביאור הגר"א שם טו